

تعریف و طبقه بندی :

پسماندهای بهداشتی درمانی شامل: کلیه پسماندهای تولید شده بوسیله مراکز وموسساتی از قبیل بیمارستانها ، مراکز بهداشتی درمانی ، آزمایشگاه های تشخیص طبی وتحقیقاتی وسایر مراکز مشابه است .

پسماندهای تولید شده بوسیله مراکز فوق شامل دو دسته عمده زیر است :

گروه اول - پسماند های خطرناک که خود به چهار دسته زیر تقسیم می شوند :

الف – پسماندهای عفونی شامل :

- کلیه پسماندهای آلوده به خون وفر آورده های خونی
- کلیه پسماندهای مربوط به آزمایشهای تشخیص طبی وتحقیقات پزشکی
- پسماندهای پاتولوژی
- کلیه ترشحات وپسماندهای آلوده به ترشحات بیماران عفونی
- کلیه مواد و وسایلی که با بیمار عفونی تماس داشته اند
- کشت های بیولوژیک ومحیط های کشت
- پسماندهای اتاقهای ایزوله
- پسماندهای بخش های دیالیز
- پسماندهای ناشی از جراحی واتوپسی
- اعضاء واندامهای قطع شده وجنین

ب – پسماندهای شیمیایی شامل :

زباله های دارویی ومواد شیمیایی – وباله های نیمه پر وپر دارویی ، تر مومترهای شکسته ، معرفها ی آزمایشگاهی ، داروهای ثبوت وظهور فیلم و ...وهر گونه زباله منتج شده از تشخیص ، درمان ومراقبت بیماران تحت شیمی درمانی (اعم از: ست های سرم ، کیسه های ادرار ، سوند ، کیسه های استوما)

ج – پسماندهای نوک تیز وبرنده شامل :

سر سوزن – تیغ بیستوری واره – اسکالپل – لانسیت – انواع آنژیوکت – شیشه های شکسته سرم وفر آورده های خونی ودارویی و هر گونه وسیله یکبار مصرف تیز وبرنده که در تشخیص ودرمان ومراقبت بیماران استفاده شده است .

د- پسماندهای رادیو اکتیو شامل :

کلیه پسماندهای تولید شده در مراکز پزشکی- هسته ای می باشند .

گروه دوم- پسماندهای معمولی یا شبه خانگی که به طور عمده از کارکردهای خدمات اداری و عمومی این مراکز تولید می شود.

شامل: زباله های آشپزخانه ، آبدارخانه ، قسمت اداری مالی ، ایستگاههای پرستاری ، باغبانی و از این قبیل است .

تفکیک :

پسماندهای عفونی و پسماندهای شیمیایی بایستی در کیسه زباله مقاوم زرد رنگ جمع آوری و در مخزن زرد رنگ دارای علامت مخصوص ، قابل شستشو و ضد عفونی ، نگهداری شوند .

زباله های نوک تیز و برنده صرف نظر از اینکه آلودگی داشته یا نداشته باشد در جعبه یا محفظه مقاوم (S.B) مخصوص جمع آوری گردد. ظروف جمع آوری این اجسام باید ضد سوراخ شدن بوده و در پوش مناسب داشته باشد و جنس این ظروف به قدری سخت و نشت ناپذیر باشد که نه فقط اجسام برنده و نوک تیز بلکه هر گونه بقایای آبیگانه های موجود در سرنگ ها را در خود نگه دارد .

پسماندهای پرتوزا و رادیو اکتیو ، برابر ضوابطی که به اتفاق وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و سازمان انرژی اتمی تهیه و اعلام خواهد شد زیر نظر مسئول فیزیک بهداشت مدیریت خواهد شد .

زباله های معمولی یا شبه خانگی بایستی در کیسه زباله مقاوم مشکی رنگ جمع آوری و در مخزن آبی رنگ قابل شستشو و ضد عفونی ، نگهداری شود .

۱. اعضا و اندامهای قطع شده، جنین بایستی مجزای جمع آوری و در جهت دفع به گورستان محل حمل شده و به روش خاص خود دفن گردد .

۲. کلیه سر سوزن ها از سرنگ های مصرف شده (بخصوص در موارد شیمی

در مانی) جدا نشود و بصورت توأم جمع آوری گردد.

جمع آوری :

☞ وقتی سه چهارم ظروف و کیسه های پلاستیکی پر از پسماند شد پس از بستن درب آنها ، باید آنها را برداشت

☞ پسماندها باید همه روزه (یا در صورت لزوم چند بار در روز) گرد آوری شوند و به محل تعیین شده برای انباشتن پسماندها حمل شوند .

☞ هیچ کیسه محتوی پسماند نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوای کیسه از محل تولید خارج شود .

☞ برچسب باید دارای مشخصاتی از قبیل (تاریخ تولید ، نام بخش ، نوع زباله و...) باشد .

☞ باید به جای کیسه ها و ظروف مصرف شده بلافاصله کیسه ها و ظروف از همان نوع قراردادده شود. (این کیسه ها و ظروف در هر جایی که پسماند تولید می شود به آسانی توزیع شوند)

☞ سطل های زباله پس از خارج کردن کیسه پر شده بلافاصله شستشو و ضد عفونی گردند

حمل در مراکز تولید :

حمل زباله ها در بیمارستان باید بوسیله ترولی های چرخدار یا ظروف (bin) چرخدار یا گاریهایی که برای هیچ منظور دیگری از آنها استفاده نمی شود و دارای مشخصات زیر باشد ، انجام گیرد :

◆ بارگیری و تخلیه بار آنها آسان باشد .

◆ لبه های تیز و برنده ای که به کیسه زباله ها یا ظرفهای حاوی پسماندها ضمن بارگیری و تخلیه آسیب برساند ، نداشته باشد .

- تمیز کردن آن آسان باشد .
- باید وسیله حمل پسماندها همه روزه با مواد گندزداي مناسب نظافت و ضد عفوني گردد .
- باید همه کیسه های پسماندها سر بسته و دست نخورده تا پایان مدت حمل باقی بماند .
- تعویض ترولی یا گاریهای چرخدار از انتهای بخش به محل نگهداري موقت ضروري است .

توجه : بطور کلی بازیافت زباله های مراکز بهداشتی درمانی ممنوع است .

توجه: در بخشها ضرورت دارد برحسب مورد از ظروف مجزا برای جمع آوری مواد زائد جامد (شبه خانگی - خطرناک) استفاده شود که برای زباله های شبه خانگی از کیسه زباله مقاوم به رنگ مشکی و مخزن آبی رنگ و برای زباله های خطرناک از کیسه زباله های مقاوم زرد رنگ با مخزن زرد رنگ استفاده می شود و در صورت عدم وجود کیسه زباله مقاوم از دو کیسه هم رنگ داخل یکدیگر استفاده شود و بطریق بهداشتی حمل و دفع گردد.

ذخیره و نگهداري موقت :

- ➔ محل ذخیره و نگهداري موقت باید در داخل بیمارستان طراحی شود .
- ➔ پسماندهای معمولی و خطرناک درون کیسه زباله یا سطح زباله باید در محلی جدا از هم در اتاقی با اندازه مناسب حجم پسماند های تولید شده و دفعات گرد آوری در محل ذخیره انباشته شوند .
- ➔ جز در مواردی که در محل موقت نگهداري سردخانه وجود داشته باشد مدت انباشتن پسماندها (یعنی فاصله بین تولید و تصفیه یا دفع نهایی آن) نباید از مدتهای مشروح ذیل بیشتر شود :
- درمنا طق معتدل ۷۲ ساعت در زمستان
- 48 ساعت در تابستان
- درمنا طق گرم ۴۸ ساعت در زمستان
- 24 ساعت در تابستان

محل نگهداري موقت زباله بایستی دارای شرایط زیر باشد :

- دارای کف نشن نا پذیر و محکم دارای امکانات تخلیه و زهکشی خوب باشد و نظافت و گندزدایی آن به آسانی و بصورت مستمر انجام گردد .
- دارای سیستم آب گرم و سرد برای تمیز کردن محل باشد .
- باید به آسانی در دسترس کارکنان شاغل در کارهای مربوط به زباله ها (نیروهای خدماتی) بوده و ارتباط مناسب با بخش ها داشته باشد .
- امکان قفل کردن ورودی آن به منظور جلوگیری از دستیابی اشخاص غیر مجاز فراهم باشد .
- وسیله نقلیه گرد آوری پسماندها به راحتی به محل ذخیره دسترسی داشته باشد .
- در مقابل تابش آفتاب حفاظت داشته باشد .

- دور از دسترس جانوران ، حشرات و پرندگان باشد .
- روشنایی آن خوب باشد و حداقل دارای تهویه باشد.
- نباید درجایی نزدیک به انبار مواد غذایی تازه یا محل آشپزخانه باشد وحتی الامکان از آشپزخانه دور باشد .
- تجهیزات تمیز کاری ، لباس حفاظتی ، کیسه زباله و ظروف گرد آوری زباله فراهم و در محل نزدیک به منطقه ذخیره که دسترسی آسان داشته باشد موجود باشد .
- جهت نگهداری انواع زباله بیمارستانی قسمت بندی و علامت گذاری شده باشد .
- تحت نظارت بهداشتی و ایمنی کامل باشد .
- محل باید محصور و مسقف و وسیله علامت یا تابلوی مخصوص هشدار دهنده مشخص شده باشد .

دفع زباله‌های بهداشتی درمانی :

- **مواد زائد جامد معمولی یا شبه خانگی :** همراه مواد زائد جامد خانگی از طریق سیستم عمومی بطور روزانه توسط سازمان (شهرداری) مربوطه به محل دفع زباله های شهری انتقال و دفع گردد .
- **زباله های نوک تیز و برنده :** که در جعبه های مخصوص جمع آوری شده همراه با پسماندهای عفونی و شیمیایی دفع می گردند .
- **پسماندهای عفونی و شیمیایی :** بدیهی است در حال حاضر دفع پسماند های عفونی و شیمیایی (و نوک تیز و برنده) باید با هماهنگی شهرداری و سایر ارگانهای ذیربط و موقعیت محلی با رعایت نکات بهداشتی صورت گیرد .
- ▶ با توجه به قا نون جدید مدیریت پسماندها در صورت تدوین و ابلاغ آئین نامه قا نون مذکور ، عملی خواهد شد .
- ▶ پسماندهای رادیو اکتیو تحت شرایط خاص خود جمع آوری و نگهداری و طبق ضوابط دفع می گردد.
- ▶ اعضاء و اندامهای قطع شده و جنین می بایست مجزا جمع آوری و به گویستان محل حمل شده و به روش خاص خود دفن گردد .

زهرا علی کرمان

کارشناس بهداشت محیط معاونت بهداشتی